

COP29
BAKU AZERBAIJAN
NOVEMBER 2024

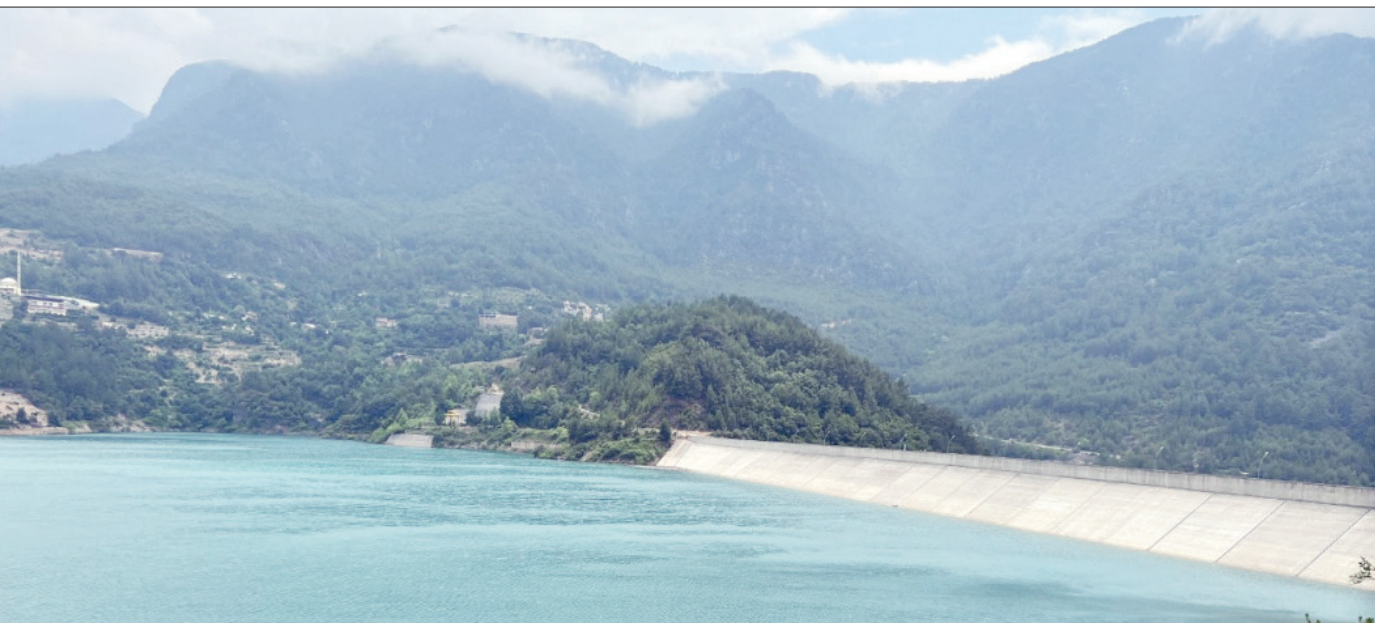
“Yaşıl dünya” naminə həmrəylik

İnci tək saf qalsın çeşmələrimiz!

Su Tanrının insana bəxş etdiyi əvəzsiz nemətdir. Bəşəriyyəti, canlı aləmi susuz təsəvvür etmək mümkün deyil. Amma çox təəssüf ki, bəşər övladı yaranışından bu ilahi möcüzəyə qədərbilənliklə yanaşmayıb, ondan israfçılıqla istifadəyə meyilli olub. Hətta bu azmış kimi, insanlar suyu çirkəndirməkdən də çəkinməyib, onun təmizliyinin qayğısına qalmayıblar. Bu da son nəticədə su mənbələrinin çirkənməsinə, onun mənfi təzahürü olan kəskin şirin su çatışmazlığına gətirib çıxarıb. Bütün canlı orqanizmlərin, o cümlədən insanların mövcudluğu üçün vacib olan bu əvəzsiz nemət çirkəndikdə isə istifadə üçün yararsız hala düşür, necə deyərlər, inci saflığını itirir.

ölkələrdə güclü çirkənməyə məruz qalır. Bundan başqa, son zamanlar Böyük Qafqazın Kür hövzəsinə aid olmayan və birbaşa Xəzər dənizinə tökülən şimal-şərq həssəsi çaylarının, eləcə də Lənkəran-Astara bölgəsinə daxil olan çayların da çirkənməsi müşahidə edilir.

Mütəxəssislərin qənaətinə görə, antropogen amillərin təsirinin güclənməsi ilə əlaqədar olaraq Kür, Araz çayları və onların

Suyun çirkənməsi isə ciddi ekoloji problemdir. Bu zərərli tendensiyanın qarşısının alınması, su mənbələrinin qorunması getdikcə aktuallığını artırır. Artıq uzun illərdir ki, dünya alimləri bu sahədə ciddi araşdırmalar aparır, su mənbələrini çirkəndirən əsas səbəbləri izah edir, problemin həlli ilə bağlı təkliflər verirlər. Mütəxəssislər şirin su mənbələrinin çirkənməsini, əsasən, antropogen amillərlə izah edirlər. Yəni bu gün çirkəblər, sənaye tullantıları, bərk maddələr də, kənd təsərrüfatında istifadə olunan müxtəlif gübrə və pestisidlər də çaylara və digər sututarlara məhz insan əli ilə axıdılır. Bütün bunlarla yanaşı, atmosfer havasının müxtəlif zərərli maddələrlə, karbon emissiyaları ilə çirkəndirən bəşər övladı bunun su mənbələrinə göstərdiyi zərərin fərqi deyil. Bu səbəbdən də BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının

Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) su mənbələrinin çirkəndirilməsinin qarşısının alınması, iqlim dəyişikliyinə su mənbələrinə təsiri, qlobal su çatışmazlığının azaldılması və yağış suyundan daha səmərəli istifadə məsələlərinin də ətrafı müzakirəsi gözlənilir.

Yeri gəlmişkən, şirin su ehtiyatlarının məhdud olduğu Azərbaycanda da bu problem getdikcə kəskinləşir. Bunun da bir sıra səbəbləri var. Hər şeydən əvvəl qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizin su ehtiyatlarının 75 faizə yaxını sərhədlərimizdən kənarada formalaşır. Hazırda ölkə üzrə istehlak olunan içməli suyun xeyli hissəsi Kür çayından götürülərək təmizləyici qurğularda emal olunduqdan sonra istehlakçılara çatdırılır. Azərbaycanın mühüm su arteriyası olan Kür çayı və onun əsas qolu Araz hələ respublikamızın ərazisinə daxil olana qədər qonşu

qollarının suyunun kimyəvi tərkibində böyük dəyişikliklər baş verib. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, hazırda Kür çayının Salyan şəhərinin ərazisindən keçən hissəsində, həmçinin Araz çayının Saatlı məntəqəsində suyun minerallığı 3 dəfədən çox artıb.

Son illər ölkəmizdə su mənbələrinin çirkəndirilməsinin qarşısının alınması, içməli suyun keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev bu vacib məsələyə münasibət bildirərkən deyib: “Su həyat mənbəyidir, təmiz su isə sağlam həyat deməkdir”. Azərbaycan dövlətinin sosial siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi ölkəmizdə əhalinin təmiz və keyfiyyətli su ilə təminatının yaxşılaşdırılmasına, eləcə də tullantı sularının idarə olunmasına diqqət getdikcə artırılır.